

Kunnskapsdepartementet
Postmottak KD
Postboks 8119 Dep.
0032 OSLO

Deres referanse:

Vår referanse:
15/296-8

Vår dato:
04.02.2016

Høring - forslag til endring i forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning

Vi viser til høringsbrev 3. november 2015 og takker for muligheten til å kommentere forslagene til endring i forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning.

Innledende kommentarer

Universitets- og høgskolerådet (UHR) viser til sin høringsuttalelse om endringer i lov om universiteter og høyskoler med høringsfrist 16. desember 2015. UHR er opptatt av at krav som settes til institusjonene skal være tydelige, forutsigbare og relevante og at rollefordelingen mellom Kunnskapsdepartementet, NOKUT og institusjonene er tydelig.

UHR stiller spørsmål ved hvorvidt det nå stilles nye krav til institusjonenes kvalitetsarbeid, og om NOKUT med dette får utvidet myndighet. Vi mener NOKUTs rolle bør defineres nærmere fra departementets side, og at hensynet til institusjonenes autonomi og mulighet for å utvikle særpreg tillegges vekt. Dersom alle forhold som får konsekvenser for institusjonenes arbeid med kvalitet i utdanning skal nedfelles i NOKUTs studietilsynsforskrift, mener UHR at det er svært uheldig at formuleringen om at denne skal utformes i samråd med sektoren er tatt ut.

Vi viser også til Kunnskapsdepartementets høringsbrev da kvalitetsforskriften ble fastsatt første gang i 2009¹, hvor det påpekes at NOKUTs roller både som kontrollør av at lovhjemlede krav er tilfredstilt og som inspirator til kvalitetsutvikling ikke uten videre er uproblematisk. I denne sammenhengen viser vi også til vår høringsuttalelse til NOKUTs strategi i 2014, hvor vi ba om at de tydeliggjør forskjellen mellom sin rolle som tilsynsorgan og sin rolle som kvalitetsutviklingsorgan.

UHR er usikker på hvilke endringer i NOKUTs tilsynsvirksomhet som er avhengige av den foreslåtte forskriftsendringen. NOKUT har allerede lagt ut informasjon om ny tilsynsmodell², hvor det heter at «(...)Fokus vil imidlertid rettes mer mot det utførte kvalitetsarbeidet rettet mot studier. NOKUT vil se både på det studienære kvalitetsarbeidet og faktorer som påvirker studentenes læring (...)», uten at nytt regelverk er fastsatt. Dersom NOKUTs tilsynsvirksomhet er godt nok hjemlet i dagens regelverk stiller vi spørsmål ved behovet for endrede formuleringer som skaper usikkerhet i sektoren.

Samfunnet er tjent med at UH-institusjonene tilbyr studieprogram med ulik profil og innretning, særlig når det gjelder samarbeid med regionalt næringsliv. UHR er opptatt av institusjonenes autonomi og

¹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing--utkast-til-forskrift-om-kvalitet/id576795/>

² <http://www.nokut.no/no/Fakta/Utdanningskvalitet--norsk-utdanning/NOKUTs-rammeverk-for-tilsynsarbeidet/>

mulighet for å utvikle gode utdanninger i tråd med institusjonens og utdanningens særpreg. Det er ikke ønskelig med et regelverk som har til hensikt å strømlinjeforme utdanningsvirksomheten for å kunne sammenligne institusjoner og studietilbud.

Begrepsavklaring

I utkastet til forskrift har departementet nesten³ konsekvent brukt begrepet «studiet» og «studietilbud» om master- og doktorgradsstudier. Institusjonene bruker i hovedsak «studieprogram» om studietilbudene sine, men det som er ett studieprogram med flere studieretninger på en institusjon, kan være separate studieprogram på en annen⁴. For doktorgradsprogram kommer denne problematikken tydelig til uttrykk i punkt 6 om revidering av akkreditering.

Oppnevning av sakkyndige

Departementet foreslår at NOKUT i noen tilfeller kan gjennomføre tilsyn uten bruk av sakkyndige ved vurderinger av om klare, utvetydige krav i lov og forskrift er oppfylt. UHR ser at dette er fornuftig, men er opptatt av at sakkyndige komiteer opprettes så snart det skal gjøres faglige vurderinger.

Systematisk kvalitetsarbeid

Utdanningskvalitet er institusjonenes ansvar, og UHR mener det er uheldig at ordlyden i enkelte dokumenter kan gi inntrykk av at utdanningskvalitet er NOKUTs ansvar. Det går tydelig frem av UH-lovens §2-1(2) at formålet med NOKUTs virksomhet er «å føre tilsyn med kvaliteten i høyere utdanning (...), og å stimulere til kvalitetsutvikling som sikrer et høyt internasjonalt nivå i utdanningstilbudene ved institusjonene». Språkbruken i styringsdokumenter må konsekvent bygge opp under denne arbeidsdelingen.

Som nevnt i innledningen er UHR opptatt av at kravene til institusjonene kommer tydelig frem. I forskriften henvises det til European standards and guidelines (ESG), uten at det tydelig går frem av høringsnotatet hvilken status dette dokumentet nå skal ha. Det er nødvendig å oversette dokumentet til norsk.

Departementet foreslår å fjerne den særskilte henvisningen til praksisstudier som er i forskriften i dag. UHR mener dette er problematisk, da praksisstudier byr på særskilte utfordringer knyttet til at undervisning gis av institusjoner og personer hvor UH-institusjonene ikke har styringsrett. UHR mener at dette fortsatt bør vies spesiell oppmerksomhet.

Akkreditering av studier

Akkreditering av masterstudier

Universitets- og høyskolerådet støtter kravet om at masterstudier skal ha en viss bredde og at det stilles krav til robuste fagmiljøer. Men det også viktig å ivareta behovet for mer tverrfaglighet, og at det finnes studietilbud som utdanner spesialister innenfor litt mer snevre fagområder. Det må være samsvar mellom samfunnets behov for ferdige kandidater og utdanningskapasiteten på UH-institusjonene. I Samspillmeldingen⁵ (punkt 9.6) foreslås det blant annet å videreutvikle hovedmodellen for de helse- og sosialfaglige profesjonsutdanningene i høyere utdanning basert på brede grunnutdanninger og spesialisering på videreutdannings- og mastergradsnivå.

³ Med unntak av i §3-8 (6) hvor det brukes doktorgradsprogram.

⁴ UiO har ett masterprogram i europeiske språk, men flere studieretninger. På UiB har de ett program for hvert språk. UiO har flere ulike masterprogram i informatikk, mens UiB har ett program med spesialiseringer.

⁵ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld-st-13-20112012/id672836/?q=&ch=4#KAP9>

Det er innhentet innspill fra fakultetsmøter og fagstrategiske enheter i UHR når det gjelder spørsmålet om alternativ 1 eller alternativ 2 for krav til fagmiljø er å foretrekke. Av de som har avgitt uttalelse støtter samtlige alternativ 1.

Med bakgrunn i føringene som gis i denne forskriften, vil NOKUT detaljere kravet til fagmiljø i sin studiekvalitetsforskrift. UHR forutsetter at dette skjer i god dialog med sektoren.

Akkreditering av doktorgradsstudier

Målet med bredere og mer robuste fagmiljø knyttet til det enkelte doktorgradsprogram støttes. I praksis kan dette imidlertid bli vanskelig, både for gradsgivende institusjoner og for NOKUT som skal vurdere dem. UHR ser også at det kan bli en utfordring for institusjonene å bygge opp fagmiljøer på nye områder.

Kunnskapsdepartementet foreslår å stramme inn kravene til ansettelsesforhold og arbeidssted for personer som skal ta doktorgrad. UHR støtter kravet om at minst halvparten skal ha hovedarbeidsplass ved institusjonen. Den fysiske tilknytningen til fagmiljøet er vesentlig.

Departementet skriver også i høringsnotatet at de det er foretatt en innstramning av krav til ansettelsesforhold, og har endret begrepsbruk til «stipendiat» i stedet for «doktorgradskandidat». Dersom dette betyr at det kun er ansatte i stipendiatstilling ved institusjonen som skal telles med, mener UHR at dette er unødvendig strengt, og det vil ha utilsiktede konsekvenser for flere parter. Vi mener at det ikke er vesentlig for kvaliteten på fagmiljøet hva slags type finansiering personene har.

I UHRs veiledende retningslinjer for ph.d.-graden⁶ anbefales det som vilkår for opptak at finansieringen gjøres rede for i prosjektbeskrivelsen (§5-1). Det er ikke uvanlig at det tas opp personer til doktorgradsprogram som finansieres via andre kilder enn gjennom ansettelse i stipendiatstilling ved samme institusjon som tilbyr det aktuelle ph.d.-programmet.

Akkreditering av institusjoner

Akkreditering av høyskoler

UHR støtter det skjerpede kravet for å bli akkreditert som høyskole⁷. I tillegg viser vi til vår høringsuttalelse på UH-loven i desember 2015⁸ hvor vi foreslår at det bare er akkrediterte institusjoner som får lov til å kalle seg høyskole.

Akkreditering av vitenskapelige høyskoler og universiteter

Som vi skrev i vårt innspill til KUF-komiteen før behandlingen av strukturmeldingen⁹ støtter UHR at man må dokumentere at doktorgradsprogrammene er godt dekkende for institusjonenes faglige profil for å få akkreditering som universitet eller vitenskapelig høyskole.

Departementet ber om tilbakemelding på om dagens krav om at to av doktorgradsprogrammene skal være sentrale for regionale virksomheters verdiskapning, samtidig som fagområdene også må ha nasjonal betydning, bør videreføres eller ikke.

6

http://www.uhr.no/documents/240315_Veiledende_retningslinjer_for_graden_philosophiae_doctor__ph_d__.pdf

⁷ Institusjonen må ha uteksaminert bachelorkandidater i minst 3 år.

⁸ <https://www.regjeringen.no/contentassets/923bdb774736410093fdaecc62b6edb8/uhr.pdf>

9

http://www.uhr.no/documents/UHRs_h_ringsnotat_om_Meld._St._18__2014_2015__Konsentrasjon_for_kvalitet__Strukturreform_i_universitets__og_h_yskolesektoren__L_41217_.pdf

UHR mener det ikke er nødvendig å stille krav om at to av doktorgradsprogrammene skal være sentrale for regionale virksomheters verdiskapning. For det første ivaretas dette formålet etter vår mening allerede i UH-lovens §1-3 (h). For det andre er ikke lenger institusjonenes regionale tilhørighet entydig etter strukturendringene.

Når det gjelder spørsmålet om NOKUTs helhetlige vurdering i forbindelse med institusjonsakkreditering støtter Universitets- og høgskolerådet alternativ 1.

Overgangsperiode

UHR støtter at det innføres en overgangsperiode for å gi institusjonene mulighet til å tilpasse seg nye krav. En overgangsperiode må bety at institusjonene ikke vil bli revidert av NOKUT før overgangsperioden er utløpt.

Øvrige bestemmelser

Universitets- og høgskolerådet har ingen kommentarer til de foreslåtte endringene i øvrige bestemmelser.

Med hilsen

Vidar Haanes
styreleder

Alf Rasmussen
generalsekretær